

Marie Hamard en Ed Lyon in *Dagboek van een verdwenene*.

Foto Jan Versweyveld

In deze liedcyclus doet de **aankleding afbreuk aan de poëzie** en leveren de gesproken teksten stijlbreuken op.

Dagboek van een verdwenene
Klassiek
★★★★

Van Leoš Janáček/Annelies Van Parys, door Muziektheater Transparant o.l.v. Ivo van Hove. 11/3, Kaaitheater, Brussel. Herh.: Antwerpen (22/4), Rotterdam (12 en 13/5) en Amsterdam (21/5).

De elementen die regisseur Ivo van Hove heeft toegevoegd aan *Dagboek van een verdwenene*, hebben geen meerwaarde.

Kernachtig kun je *Dagboek van een verdwenene* zeker noemen. In 22 liederen, bij elkaar nog geen 40 minuten lang, ontvouwde de Tsjechische componist Leoš Janáček in 1919 een minidrama. Een monodrama is het niet: naast de tenor die de protagonist vertolkt, duiken in het hart van het werk kortstondig een solo-sopraan en een ensemble van drie vrouwenstemmen op.

Die sopraan is de zigeunerin Zefka, die op dorpsjongen Janik een onweerstaanbare aantrekkingskracht uitoefent. Voor Janáček was dit een parabel voor de onmogelijke liefde die hij had opgevat voor de getrouwde, 37 jaar jongere Kamila Stösslová, een liefde die de drijvende kracht was achter al zijn latere werk.

Regisseur Ivo van Hove is niet de eerste die op de gedachte is gekomen deze bijzondere liedcyclus te ensceneren, maar wel de eerste die hem uitbouwt met ander materiaal. De Vlaamse componist Annelies Van Parys schreef op zijn verzoek vier inlassen, waarin vooral de vrouwelijke optiek sterker naar voren komt. Daarnaast voegde hij gesproken teksten toe die zijn gebaseerd op de brieven die Janáček aan Stösslová schreef.

De vormgeving is zakelijk. We zien een interieur met een werktafel, een bedbank, een vleugel en een keukentje met tl-verlichting. Van Hove heeft de figuur van Janik verdubbeld, om te laten zien dat deze intussen een

oude man is die terugblijkt op zijn verleden. Zoals wel vaker bij dit soort visuele regisseurscodes valt dit niet uit de voorstelling zelf op te maken, maar slechts uit het programma-boekje.

Terwijl de twee Janiks rommelen met foto's, filmpjes en een overhead-projector, loopt op gezette tijden de oog- en oorstrelenende mezzo Marie Hamard binnen, tot wie de jonge Janik (tenor Ed Lyon) zijn aanbiddingen richt. Als je weet dat Janáček zijn melodieën baseerde op de buigingen van het gesproken woord declameert Lyon de frases eigenlijk te strak en te gelijkmatig. Dat het damestrio onzichtbaar opklinkt van achter de wand is bijzonder effectief.

Van Parys is een kundig componist, die in haar naar verhouding bescheiden toevoegingen gebruikmaakt van het kernachtig soort motieven waarop Janáček zijn muziek bouwde, maar daar met gezongen glissandi en enige subtiel getokkel in het binnenwerk van de piano een eigen draai aan geeft. Bij Lada Valešová, de enige Tsjechische onder de uitvoerenden, is de begeleiding in goede handen.

Maar de aankleding doet afbreuk aan de poëzie, en van het oprekken tot ongeveer een uur wordt het werk echt niet beter. De gesproken teksten – niet in het Tsjechisch, maar in het Engels, met storend Nederlands accent – leveren even zovele stijlbreuken op. Met als ultieme misser het besluit om Janik senior (acteur Hugo Koolschijn) ook een paar stukjes te laten zingen.

Frits van der Waa